

Pieter Messelink

Coördinator partners en programma's bij Verre Naasten

In het boek: 'De wenkende leider' raakt Klaas Quist aan een belangrijk thema voor de kerk: leiderschap. De subtitel 'een pleidooi voor voorbeeldig leiderschap' geeft direct zicht op de wenkende leider die Klaas op het oog heeft. Mensen die zelf in hun eigen leven doen wat ze zeggen zijn mensen die wenkend leidinggeven. Het boek leest lekker weg en staat bol van praktijkvoorbeelden: het is duidelijk dat de schrijver zijn input voor een groot deel heeft gehaald uit zijn contacten met leiders in de kerk.

Hij komt op een omschrijving van de 'wenkende leider' door eerst te verkennen hoe de 'consensus leider' en de 'charismatische leider' te werk gaan. De wenkende leider is vervolgens niet persé de leider die 'het goede midden' gevonden heeft. Wenkend leiderschap steekt boven de andere vormen uit. Het zijn in de eerste plaats leiders die naar Jezus kijken en Hem gehoorzamen. Het zijn leiders die naar een bestemming wijzen en daar zelf in hun eigen levens naartoe onderweg zijn. Ze zijn te herkennen omdat ze op een ontspannen en vreugdevolle manier onderweg zijn. Het evangelie heeft wortel geschoten in hun levens en daardoor zijn ze in staat om op deze manier leiding te geven.

Quist is in dit alles scherp (op een genadige en humoristische wijze) op waar het vaak misgaat. Hij waarschuwt tegen kerkelijk en institutioneel denken en wijst op het belang van het begrijpen dat we een gemeenschap van discipelen zijn: leerlingen die anderen de weg van Jezus ophelpen. Hij constateert dat christenen (leiders inclusief) meer bezig zijn met hun eigen wensen tav kerk-zijn dan met pogingen om aansluiting te vinden bij mensen die nog geen volgeling van Jezus zijn. Hij citeert Adeyemo, voorzitter van de Afrikaanse Evangelische Aliliantie: 'christenen accepteren Jezus wel als Redder, maar niet als Koning en Heer van hun leven', (p.89) waardoor de genade goedkoop dreigt te blijven en mensen veel laten liggen als het gaat om echte doorbraken van het Koninkrijk van God in hun levens. Hij werkt goed uit dat er dingen misgaan als er onvoldoende autonome en volwassen christenen zijn. Aandacht daarvoor is essentieel, want gebrek aan goed zicht hierop creëert ongezone verhoudingen waar leiders in verstrikt raken.

In hoofdstuk vijf nodigt hij mooi uit tot het denken en werken met het oog op de bestemming waar de gemeente en de leiders naartoe willen. Dit begint in de eerste plaats met leiders die weten waar ze het moeten halen: uit hun relatie met hun Hemelse Vader die in (Jezus) Woord en Geest richting wijst. Biddende leiders, die naar de gemeente luisteren. Eigenlijk komt Quist in zijn omschrijving van de bestemming uit bij de Bron waar leiders uit mogen tappen. Terwijl je zit te wachten op een: nu komt er een mooi plaatje van hoe het moet en zijn zal, neemt hij je mee in een dieper begrip van de Missio Dei, die via Woord & Geest aan de leider en de gemeente wordt gecommuniceerd. De leider leert in de communicatie met de Heilige Geest en in nauwe omgang met het Woord zijn richting te vinden. P. 90: 'Alles wat de Geest geeft, staat in het teken van de bestemming van de kerk. Dat is namelijk precies wat kerk-zijn betekent: toegewijd zijn aan de Heer'. Dat levert autonome leiders op die in goed vertrouwen terugkoppelen, in verbinding willen staan en ervan uitgaan dat de Geest tot de gemeente spreekt en in die breedte ook tot hem of haar als leider.

Het boek rond af met een pleidooi voor leiderschap dat uitgaat van de aanwezige gaven van individuele gemeenteleden. Niet meer mensen voor het karretje van de vacaturebank spannen en voorkomen dat je zoveel met organisatie, mensen en (hun) issues bezig bent dat je het zicht op de bestemming kwijtraakt.

De vele voorbeelden in het boek komen uit de dagelijkse gang van zaken van het kerkelijke leven. Naast een paar inspirerende voorbeelden (bestemmingen), zijn er ook de tenenkrommende: de (te) hard zingende broeder en de kerkenraad die zich moet buigen over de vraag welk soort luiers de crèche moet aanschaffen. Ook wel grappig natuurlijk, maar die leider die te lang met dit soort zaken is geconfronteerd en er wellicht klaar mee is, wordt eerder geholpen met concrete voorbeelden van hoe het wel kan. Van wat echt zoden aan de dijk gezet heeft. Dat had wat mij betreft wel iets mee uitgewerkt mogen worden. Als de leider de Bron heeft ontdekt, gebeurt er van alles. Dan wordt het ook heel concreet. De Geest informeert de gelovige over de concrete volgende stap of juist stop. Als die voorbeelden omschreven worden dan ontvangt de leider naast goede input op hoe een *wenkende leider* te zijn ook een hoopvol *wenkend perspectief* dat inspireert en zichtbaar maakt dat verandering mogelijk is en eigenlijk heel dicht binnen het bereik ligt. Een ander punt is dat het boek zich richt op mensen in de kerk die een positie hebben: voorgangers, ouderlingen en diakenen.

Het zou goed zijn om als eerste het gewone gemeentelid aan te spreken, want naast dat we allemaal leerling zijn en blijven, zijn we ook allemaal leiders. Iedereen anders en op een ander niveau, maar het kweken van dit begrip helpt om gemeenteleden te laten groeien in autonomie en verantwoordelijkheid. Daarmee spreek je ook de stabiele basis van de gemeente aan: de leden. Kerkenraden veranderen snel van samenstelling. Als de leden leren leiders te zijn, komt dat ten goede aan kerkenraadswork. Aanzetten hiertoe zitten zeker in het boek maar dit zou nog wat uitgewerkt kunnen worden, wellicht in een volgend boek. Als laatste punt zou ik willen noemen dat verandering tijd vraagt. In het boek wordt een aantal keer melding gemaakt van goede initiatieven die verzanden en gemeenten die na een periode van verandering terugvallen in 'default mode'. Principes vanuit de sociologie en het management kunnen helpen om na te denken welke 'voertuigen' er in gemeenten gebruikt kunnen worden om verandering op de langere termijn te laten beklijven. Leiders hebben voertuigen nodig om naar de bestemming te komen. En veel geduld (vrucht van de Geest). Want in de kerk, als het gaat over goede ontwikkelingen initiëren in het voetspoor van Jezus, gaat het toch om volhouden op de lange reis van gehoorzaamheid in dezelfde richting.

Ik beveel dit boek van harte aan aan ieder kerklid dat Jezus van harte wil dienen en volgen en zoekt naar handvatten hoe dat te doen in het dagelijkse leven. Het zal een basis voor je leggen die behulpzaam is aan het eventueel leidinggeven in jouw gemeente, gezin, kring, werk, stadswijk of waar God jou dan ook maar roept!